

Պրնտի: Երևանի ճյուղ

և վերջապէս Սան Շիմոնի հիւանդանոցն ևս պարտեցաւ, ուր քուէրան, համեմատաբար, աւելի կտորած ըրաւ քան ի Սան Սէվէրո և Լեոնա :

“Լյոն այցելութիւնը խիստ մեծ ու ճշմարիտ տը պատուութիւն մի ըրաւ ժողովրդեան վերայ . որուն առջև սրտառու տեսարան մի կրնէր յայնար : Բանդի թագաւորը հայրական սիրով խօսեցաւ ամեն հիւանդաց հետ , անոնց իւրաքանչիւրոյն կարծուութեանը վրայօք տեղեկութիւններ առաւ և առատ օգնութիւններ շնորհեց անոնց” քմծիծաղով մի ետմղելով ողբիկ շեշերը գործ թագաւորին քթին կրմտեցնէին : Լորէթոյ աւանին մէջ բոլոր ժողովուրդը շրջապատեցին թագաւորը և կին մի առաջնութիւնն դառնալով բարձր ձայնիւ յիշեցուց անոնց թէ 1854ին պատահած տարափոխիկ ակտին ժամանակը ինքերինն թագաւորը խօսեալ փախաւ . և այս ընթացքին հետ կը բաղդատէր Վիլիսոր — Լյոնական ընթացքը : որ հաճեցաւ մեր մէջը գալ և միմիկարէն զմեզ : Երբ Վիլիսոր թագաւորին մարդասիրական ունիւնդութիւն մատուց իրեն ներկայացող ամեն անձանց և նշանակեց անոնց խնդիրները , խոստանալով ի պործ դնել զանոնք , եթէ իրաւացի գտնէ” :

ԼՐԱՐԱՏԵԱՆ

Լյոնական ազնուափայլ գերդաստանը անցեալ շաբթու խիստ ցաւալի կորուստ մի ըրաւ :

Երեւոյ Գրիգոր Լյոն էֆէնտիին սիրելի որդեակը Զակոբ աղան , որ 16 տարեկան էր և լինորհօք ազնուութեամբ , Լյոնական 30ին գիշերը առ Լստուած փոխեցաւ զկնի երկար հիւանդութեան մի , խորին տրտմութեան և անմիկթարցաւ մէջ ձգելով իւր գորովադուծ հայրը ու մեծ մայրը , և իւր բոլոր ազգականները :

Հանգուցելոյն յուղարկաւորութեան տխուր հանդէսը հետեւեալ օրը կատարուեցաւ փառաւոր կերպիւ և ուղեկցութեամբ բազմաթիւ ազգականաց , բարեկամաց և ծանօթից , ու մարմինը ամփոփեցաւ սուրբ Ստեփաննոս եկեղեցւոյն գերեզմանատունը :

Բոլանդակ աշխարհի երեսին եղած սահմանադրական կառավարութեանց մէջ քաղաքական ոյժը մեծագոյն մասի ձեռքումն է . բայց գիտելի է , որ սահմանադրութեանց մէջ մի այսպիսի իրաւունք մեծագոյն մասի ձեռքումն է , մի անփախչելի շարք և ոչ դրական բարի . ենթացողութեան , թէ մեծագոյն մասն աւելի շուտով կարող է լինելամ լողը ընկերութեան կամքի յայտարարը , քան թէ փորձաքոյն մասը : Բայց պիտոյ չէ մոռանալ , որ բազմութիւնը Սահմանադրութեան տուած իրաւունքով յառաջ մղելով իւր կամքը , շատ անգամ ձեռնով փորձաքոյն մասին ոչ միայն կամքը , այլ երբեմն և իրաւունքը :

Ազգային Սահմանադրութեան մէջ հիմնական կանոնն է մեծագոյն մասը , բայց փորձաքոյն մասը կամ թերեւս լոկ մի երեսփոխան , լոկ մի անգամ այս կամ այն ժողովի , ունի իրաւունք , հրապարակ հանել իւր դատողութիւնը ընդդէմ մեծագոյն մասի արած սնորհնութեան , թէ ոչ :

Խնդիրը այն տեղ չէ , թէ ո՞ր կողմումն է ճշմարտութիւնը , այլ թէ այդ միայնակ երեսփոխանը կարող է հասարակութեան դատաստանին ներկայացնել իւր կարծիքը և մեծագոյն մասին վիճել , թէ ոչ :

Եթէ բացասաբար պիտի պատասխանեն այս հարցմունքին , ապա ուրեմն թող հրատարակեն , թէ արդի Սահմանադրութիւնը ուրիշ բան չէ , եթէ ոչ մեծամասնութիւնը . իսկ եթէ դո՛ւն ամաչելուց պիտի խոստովանին , թէ կայ այդ ազատութիւնը , այն ժամանակ երկրորդ խնդիրն ենք յառաջ բերում : Մի երեսփոխան , կամ մի անգամ ժողովից դուրս , իւր անձնական կարծիքի վերաբերութեամբ , ո՞ր իրաւունքով աւելի արտօնութիւն աւելի քան թէ անգամ երեսփոխան չեղողը . եթէ մի :

ԽԱՂԱՍԻՐԱԿԱՆ ՅԱՋՈՂ ՎՈՅՃԱՆ ՄԻ

Կոստանդնուպոլսոյ խաղաղիկ քաղաքի գերապատիւ տէր Երեսէս եպիսկոպոսը , որ ազգային կեդրոնական Վարչութեան սնորհնութեամբ խաղաղասիրական յատուկ պաշտօնիւ մը Գահիրէ յուղարկուած էր : անցեալ ամսոյ 28ին հասաւ Իզմիր Լիւիպոստէն վերադառնալով , և հետեւալ օրը շարունակեց իւր ճանապարհորդութիւնը Կոստանդնուպոլսոյ երթալու :

Կըլսեմք թէ յիշեալ բանիւրուն հոգեւոր հովիւը յաջողութեամբ ի զործ գրեթէ իւր փափուկ և միանգամայն դժուար պաշտօնը . այսինքն Գահիրէի Հայ ժողովրդեան մէկ մասին և Լիւիպոստի առաջնորդական փոխանորդ գերապատիւ տէր Մկրտիչ սրբազան արքեպիսկոպոսին մէջ պատահած ցաւալի դժտութիւնները և դժգոհութիւնները հանդարտեցուցեր և իւր ազգասիրական ազգու յորդորանօքը հաշտութիւնը և բարեկարգութիւնը վերահաստատել է ողորմութեամբ Լստուածը :

Երաճարտապիւ փոխաբայն , որուն տէր Կրտիչ սրբազան արքեպիսկոպոսին վերայ ունեցած համակրական ցարձք խնամքը և համարումը յայտն է ամենուն , մարդասիրական յարգանք ընդունել է զգերապատիւ Երեսէս եպիսկոպոսը , և իւր հայասեր վեհաձեռն զթութեամբը և իւր հօք իշխանութեամբը թե՛ անգլիական խաղաղութեան իշխանութեամբը , իւր հաշտութեան և խաղաղութեան վերահաստատութեան Գահիրէի Հայ ժողովրդեան մէջ : Սիրելի է մեզ հաւատալ , թէ Լիւիպոստի առաջնորդական փոխանորդ գերապատիւ տէր Մկրտիչ արքեպիսկոպոսին բարեխնամ ջանքերը և նոր ստացած փորձառութեամբը , նմանապէս Գահիրէի ժողովրդեան բարեւել ու ազգասիրական ընթացքով յիշեալ խաղաղութիւնը տեղական պիտի ըլլայ յոյուս և ի յաւաքողութիւնը Լիւիպոստի :

Եւ իւրեք կը համարեմք յիշեալ այստեղ թէ Զմիւռնացի վեհաձեռն Կոստանդնուպոլսոյ ազգասիրական բարձր ազդեցութեան շնորհիւն է , որ այս ամենաջանակալի խաղաղութիւնը շուտով ձեռք բերուեցաւ ի ցնծութիւն և ի միմիկարութիւն սրտի ճշմարիտ ազգասիրաց : Բարեւել հասարակութիւնը այս ամեն բերկրալի լուրերը իմանալով , շուտով պիտի հասկընայ : Թէ Կ . Պօլսոյ Վարապիւի Հավատիս լրադրոյն ժամանակէ մը ի վեր Լիւիպոստի ազգային գործոց վրայօք հրատարակած զրգոյիչ և անհիմ յոյուսածները ինչ արժէք ունին և ինչ ողբով գրուած են . . . :

Ժողովն մասը մերժելով ներա կարծիքը , իւր կամքն է յառաջ տարել մի որոշեալ խնդրի մէջ , այդ խնդրի վերաբերութեամբ յաղթահարուած փորձաքոյն մասը կամ մի անգամ ինչ բանով աւելի է քան թէ երեսփոխան կամ անգամ չեղողը : Յայտնի է թէ համարեն ազգը բաղկացնող իւրաքանչիւր անձը հաւատար իրաւունք ունի ազգային խնդիրներին մէջ , յայտնի է , թէ մեծագոյն մասի ձեռքով մի խնդիր լուծուելուց յետոյ , փորձաքոյն մասը նոյն խնդրի վերաբերութեամբ բնաւ աւելի ոյժ չունի , քան թէ անգամ չեղողը . արդ եթէ նա իրաւունք ունի այն խնդրի վերայ խօսել (ինչպէս և պիտի ունենայ) , օրադրապիւր ո՞ր օրէնքով զրկուամ հասարակաց ազգի ունեցած իրաւունքից :

Ազգային վարչութիւնը փակել կամ լուծ օրադրութիւն բերանը , կասկածանքի տակ է ձգում իւր անձը հասարակաց ազգի դատաստանի առաջ . պատճառ , ով որ ընտրութիւն է գործ դնում , նա երկիւղ ունի . իսկ որ վախճանում է , նա մարտը չէ , նա լռելայն խոստովանում է իւր դատաւարութեան անսրբութիւնը , որ ամեն օրադրական խօսքից ազգու է և ժողովրդին զգալի : Մեղ թուում է , թէ այսքանա պարտական է ինչ գիտեալ նորա , որ ձեռք են ձգում ազգային զեկը կառավարելու : Ինչ որ վերաբերում է անձնական պատուի չեղալու մասին , ևս առաւել անտեղի է , եթէ Գաղաքական ժողովը պահանջուած ձեռագիր : Այն մարդը միայն կարող է բողոքել , որոյ պատիւը վշտացրել և արատաւորել է ինչ յանիւրալի , բայց ոչ մի դատաստանատու կամ ատեան առանց բողոքի դատ սկսելու իրաւունք չունի :

(Մնացորդը յաջորդ քաղաքի) :

ՆՈՒՊԱՐ ՓԱՇՏՅԻՆ ԱԶԳԱՍԻՐԱԿԱՆ ՄԵԿ ՄԵԾ ԲԱՐԵՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ

Հանգուցեալ Հաջնադարեան տէր Կարապետ վարդապետին կտակը , զոր լրագրոյ 762 թուոյն մէջ հրատարակած եմք , յայտնի է մեր ընթերցողաց :

Երբ կտակաւ յիշեալ ազգասէր վարդապետը իրեն կտակակատար կարգած է զվեհափայլ Կոստանդնուպոլսոյ աղաչելով զնա որ իւր ամեն ստացածաճքը վաճառէ և առնելիքները ժողովել տայ , որոց գումարը 1000 լիւրա սթերլինի կարծեմ թէ կը հասնի , կըլէ հանգուցեալը , և կը շարունակէ այսպէս . “Լյոն գումարը կը խնդրեմ այնչափ ատեն շահով բանեցնէ , մինչև որ 4000 գինէի (այսինքն անդղիական լիւրայի) գումարը ըլլայ : Եւ պա դրամադրութիւն հաստատուն եկամտի դնելով , անոր տարեկան եկամուտը 10 աշակերտի համար իմ անուամբ մէկ դիշերովից դարձնալ տայ Կիլիկիայի կողմին ուր որ ինքն պատշաճ տեսնէ . վերատեսչի , դատաւարաց և այլ սնորհնութիւններն իր գերդաստանին մէջ պահելով , որով Լստուածոյ սրհնութեան , ազգի երախտագիտութեան և իմ գոհունակութեանս արժանի ըլլայ” ինքն իւր ընտանիքն և բոլոր ազգատոհմի յորդուց որդին :

Վեհափայլ Կոստանդնուպոլսոյ աղաչելով վեհաձեռնը յայտնի է ամենուն , չսպասելով հանգուցեալ կտակակարին 1000 լիւրա սթերլինաց ձեռք բերուելուն որպէսզի ժամանակ չանցնի , նմանապէս մտածելով որ շատ տարիներու կարօտ է որպէսզի յիշեալ 1000 լիւրան իւր տոկոսովը 4000 լիւրա ըլլայ , փութացաւ ազգասիրական Հաշխարհիկ վեհաձեռնութեամբ մը իւր քսակէն 4000 անդղիական լիւրա յուղարկել ի Կ . Պօլսոյ առ վեհաձեռնը Լիւիպոստի Գահիրէ — Պէյ աներն իւր , որպէսզի անմիջապէս շահու դնելով , անոր տոկոսը տարուէ տարի գերապատիւ տէր Երեսէս եպիսկոպոսին տայ :

Վեհափայլ Կոստանդնուպոլսոյ աղաչելով վեհաձեռնը երկտասակ եպիսկոպոսին ուսումնասիրական աշխոյժ եռանդին և խոհմութեանը վստահանալով , անոր հոգատարութեանը յանձնեց որպէսզի հանգուցեալ Հաջնադարեանց վարդապետին փափաքը շուտով ի գործ դնէ , և առայժմ խաղաղիկ մէջ գիշերովից դարձնալ մի բանալով , անոր մէջ 10 վարդապետացու կամ վահանայացու աշակերտ կըլլէ տայ օրինաւոր դաստիարակութեամբ :

Վեհաձեռնացի վեհափայլ վաշային հայրենասիրական այս մեծ բարեբարութիւնը , որ ըստ ինքեան զովելի և պանծալի է , մեր տկար գրչին ներբողնէ , որուն կարօտ չէ ամենին . բայց իրեն թարգման Հայ ժողովրդեան ողջամիտ մասին զգացմանը , Լարատեան Երաւոյսը պարտ անձին կը համարի ազգային խորին երախտագիտութեան հաւաստիքը ամենախոնարհաբար մատուցանելու : Վեհաձեռնութեան :

Բաշայոյս եմք թէ գերապատիւ տէր Երեսէս եպիսկոպոսը իւր սովորական լրջութեամբ և իւր խոհմ ընթացքով , յաջողութեամբ և փութով յառաջ պիտի տանի այս ազգագուտ մեծ գործը , որով ոչ միայն պիտի արդարացնէ զվստահութիւնը զոր Կոստանդնուպոլսոյ աղաչելով վեհաձեռնը , այլ և բոլոր ազգին գովութեանը և շնորհակալութեանը արժանի պիտի ըլլայ :

Կոստանդնուպոլսոյ ազգային Բաղաքական ժողովոյն անդամոց ցուցակը լրագրոյ միջոցաւ արդէն հրատարակած եմք . այժմ կըլլեմք թէ անոնցմէ վեց հոգին իրենց հրաժարականը տուած են , որոնք հետեւեալներն են .

Մեծարդայ տեղաք ,	
Կորատունիկան Սիմոն Էֆէնտի ,	
Եսլանեան Յոհաննէս ,	
Տամատեան Յակոբ ,	
Եղաբէկեան Սարգիս ,	
Թորոսեան Գրիգոր ,	
Իրէնիկեան Մկրտիչ ,	

Հարկաւոր է , կարծեմք , փութով հոգ տանել այս հրաժարեալ վեց անդամոց տեղ ուրիշները ընտրել , որպէսզի Բաղաքական ժողովը մեծ գոհարութիւն չունենայ մեծագոյն մաս ձեռք բերելու որպէսզի կարող ըլլայ օրինաւոր նիստ ընել :

Յայտնի է որ Բաղաքական ժողովը իւր մէջէն 6 հոգի է բաղկացեալ Զանաժողով մի կազմած է :

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ԱՐՇԱԼՈՒՍՈՑ ԱՐԱՐԱՏԵԱՆ